

Beszélgetés Vágvölgyi Gusztáv - Pablóval, a program szakmai vezetőjével

Vágvölgyi Gusztáv - Pabló vagyok, és két közösségi vállalkozásban dolgozom. A Polyán Egyesület állattartásra alapozott természettel együttműködő gazdaságot működtet, és ezzel együtt már közel 10 éve a kárpáti borzderes szarvasmarha megmentésén is dolgozunk. Az Inspi-Ráció Egyesület egy civil szervezetfejlesztésre alakult tanácsadói csapat, ahol több mint 15 évi tapasztalat eredményeképp mára elsősorban közösségi vállalkozás fejlesztéssel foglalkozunk.

Hogyan született az alsómocsoládi program?

Alsónémediben 2017. október 28-án a Gyüttment Műhelyen Dicső László Alsómocsolád polgármestere ötlete nyomán kezdtünk arról gondolkodni, hogy hogyan lehetne összekötni a vidéken letelepedni szándékozók segítségét és a közösségi vállalkozás fejlesztést.

Már a műhely keretében, aztán a későbbi munkamegbeszéléseink során a következő akadályokat azonosítottuk a vidéken való letelepedéssel kapcsolatban:

1. Az egyedül letelepedő családok könnyen elmagányosodnak, hiszen nincs meg a szerves családi, ismerősi kapcsolatrendszerük a faluban.
2. A falu közössége nem valódi közösség, így csalódnak, hogy a városi elidegenedett környezethez képest nem találnak sokkal jobb közösségi minőséget.
3. A gyerekek - ha vannak - kiszakadnak a megszokott kortársi közegükből, így alaptól nagy ellenállás lesz bennük minden iránt (új iskola, falusi gyerekek, a falusi élet nehézségei stb.). Ez megnehezíti a család beilleszkedését, frusztrálja, elbizonytalanítja a szülőket.
4. Megélhetési nehézségek gyakran nehéz élethelyzeteket hoznak, amit nem tudnak kezelni. A megélhetési nehézségek okai:
 - falun nincs a jellemzően értelmiségi családok számára megfelelő munkahely,
 - az önellátásra törekvő háztáji gazdálkodáshoz nincs gyakorlatuk, tapasztalatuk, ezért főleg az első néhány évben sok kudarcot élnek át a gazdálkodás során,
 - az új helyre költözés, az új életmódra való berendezkedés pl. telek, ház vásárlás, felújítás, berendezés, a gazdaság eszközeinek megvásárlás költségei hamar felemészti a tartalékokat,
5. A megélhetési nehézségek miatt egy kenyérkereső kénytelen a közeli városokban, Budapesten vagy rosszabb esetben külföldön munkát vállalni, ami családon belül feszültséget okoz. A munkába járó felet (jellemzően a férj) ritkán látják, kiesik a családi életből, a háztartásban, a gazdálkodásban nem tud eleget segíteni, így az itthon maradó félre (jellemzően a feleség) terhelődik a háztáji gazdaság, a gyereknevelés összes nehézsége.

A fenti problémákra kerestünk olyan megoldást, ami egyszerre tudja kezelni az emberi, családi problémákat (1-3) és egyszerre képes választ adni a megélhetési kérdésekre (4-5).

Ebből lett a Jövő-Szövő program, aminek keretében egy időben több család, pár vagy egyedül álló ember kaphat segítséget a letelepedéshez, mind az új otthonuk, mind a megélhetésük megteremtésében.

Miért gondolod, hogy ez a program képes kezelni a fenti problémákat?

Azt feltételezzük, hogy az egy időben való kiköltözés jó eséllyel csökkenti az elmagányosodás veszélyét, hiszen a faluközösségbe való beilleszkedésen túl az újonnan letelepedettek egymás szorosabb közössége is lehetnek. Több család kiköltözése esetén több gyermek együtt fog beilleszkedni a falusi életbe, ami csökkentheti az ellenállásukat a falusi élet nehézségeivel szemben. A közösségi vállalkozás létrehozása az önkormányzattal közösen, és az ehhez rendelt mentorálási és inkubációs folyamat pedig választ adhat a megélhetéssel kapcsolatos nehézségekre.

Miért lehet jó lehetőség a közösségi vállalkozás a vidéken letelepedni vágyóknak?

Hiszek abban, hogy a közösségi vállalkozás a "Jövő szervezete és a közösség legjobb lehetősége" azaz aki, szeretne egy fenntarthatóbb, emberhez méltóbb világban élni, a megélhetését olyan tevékenységből előteremteni, aminek látja az értelmét, mindezt olyan csapatban, akikkel jól érzi magát, sőt akár a közössége is lehet, tehát nem csak dolgozni szeretne, hanem boldogulni a szó nemes értelmében azoknak a közösségi vállalkozást a legjobb lehetőség.

Egy online kérdőíves felmérés eredménye azt mutatta, hogy a kiköltözőknek a hely kiválasztásában a természeti környezet volt a legfontosabb, azonban ezt követően lényegében szinte azonos értékekkel négy olyan szempont szerepel, amiből kettő a valódi közösség alkotásra, a falubeliekhez való kapcsolódásra, kettő pedig a megélhetésre vonatkozott. A közösségi vállalkozás ez alapján a legtöbb kiköltözni szándékozónak telitalálat lehet.

A közösségi vállalkozás a legtöbb embernek ismeretlen fogalom, hogyan határoznád meg mi is a közösségi vállalkozás?

A közösségi vállalkozás egy olyan szervezeti modell, melynek a lényege, hogy a benne dolgozók valódi közösségi minőségre törekvéssel keresztül javítják a vállalkozás hatékonyságát.

A mai individualista világban valódi közösséget alkotni nagyon nehéz aminek az egyik oka, hogy az életmódunk lehetővé teszi, hogy mindent amire az életünk fenntartásához szükséges alapvető szükségleteinket egyedül is ki tudjuk elégíteni. Ezért a hagyományos közösségekre jellemző egymásra utaltság legalábbis a hiány szükségletek (fiziológiai, biztonság) tekintetében nincs jelen. Azonban a [közösségi minőségre irányuló kutatásunk](#) eredménye és a saját a saját közösség alkotásra irányuló tapasztalataink is azt mutatják, hogy valódi közösség az egymásrautaltság, vagy még inkább az együttműködési kényszer nélkül nem tud megszületni ezért állítjuk azt, hogy a közösségi vállalkozás ahol a megélhetés megteremtése mentén kötjük össze az életünket a valódi közösség legjobb lehetősége és ezzel együtt létrehozhatjuk a fenntarthatóbb élet egyik alap intézményét a jövő vállalkozását.

Bővebben a közösségi vállalkozásról:

<http://kozossegivallalkozas.hu/a-kozossegi-vallalkozas-meghatarozasa/>

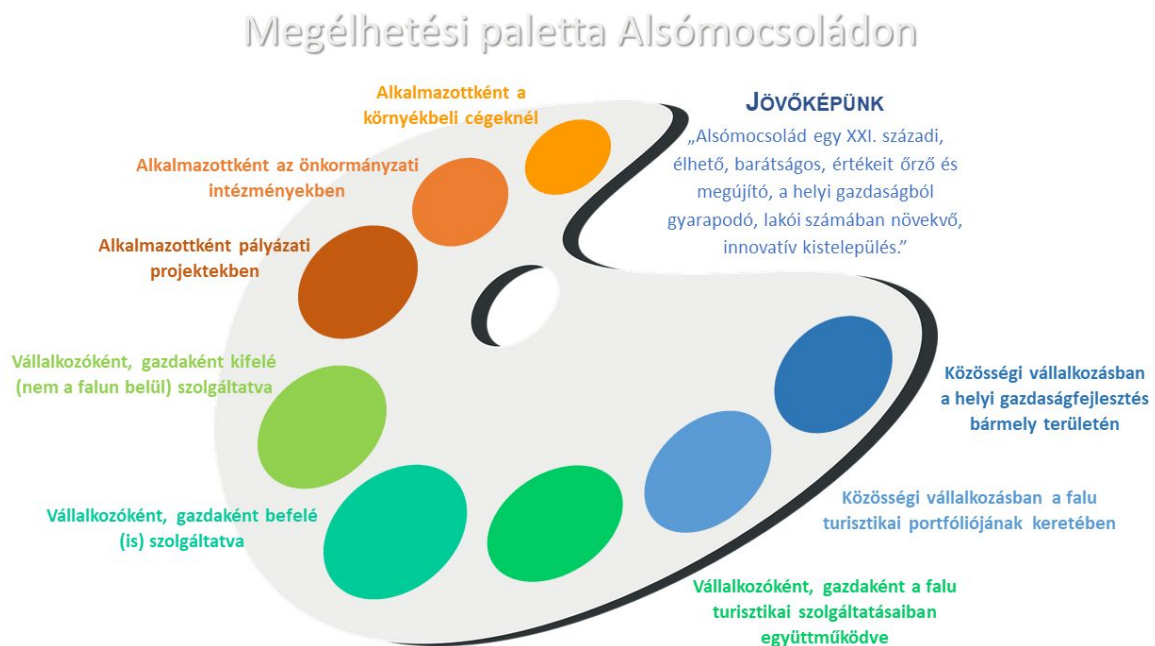
Ez tehát azt jelenti, hogy a vidéken letelepedőknek egy jól működő közösségi vállalkozás egyszerre ad lehetőséget a valódi közösségük létrehozására és a megélhetésük megteremtésére.

A "jól működő", de mi a biztosíték arra, hogy Alsómocsoládon jól fog működni?

Természetesen biztosítékot senki nem tud adni arra, hogy a program keretében Alsómocsoládra költözők jó közösségi vállalkozást hoznak létre. Viszont azt gondoljuk, hogy a mai világban az már egy óriási dolog, ha nem szembe szélben kell vállalkozni, hanem támogató környezetben.

Mit jelent ez a támogató környezet?

Az önkormányzat azon túl, hogy egy jól átgondolt rendszerben segít az ide költözőknek az otthon teremtésben (lásd <http://alsomocsolad.hu/new/wp-content/uploads/2016/11/Letelepedesi-kezikonyv-B6nyv-kiemelt.pdf>), abban is partner, hogy segítse a megélhetést. A megélhetési lehetőségeknek elég színes a palettája Alsómocsoládon, aminek vannak elemei, amiben az önkormányzat aktív együttműködésére is szükség van, de vannak olyanok is, amelyek az önkormányzattól függetlenül is bejárhatók.

A program során mindenki eldöntheti, hogy a saját megélhetését miből szeretné előteremteni, hiszen ez nagy mértékben múlik a végzettségétől, a kompetenciáitól, attól, hogy vállalkozó természetű, vagy inkább alkalmazottként szeret dolgozni és legfőképp attól, hogy a jövőjére vonatkozóan milyen tervei vannak.

Amennyiben valaki a közösségi vállalkozási irányt választja, és ehhez a programban talál társakat, vagy esetleg már ezekkel a társakkal érkezik, akkor az Inspi-Ráció csapata mind a vállalkozás kitalálásában -pl. az üzleti modelljének kidolgozása során-, mind a vállalkozás beindítása szakaszában

pl. a működéshez szükséges rendszerfejlesztések, a munkacapat építés és ebben a közösségi minőség emelésében ad támogatást.

Jól értem, hogy ha többen érkeznek ismerősök, akkor nekik lehetőségük van együtt közösségi vállalkozást létrehozni?

Igen, az első elképzeléseink szerint a program ideális célcsoportja, ha 2-4 ismerős család együtt érkezik, és mind a letelepedésben, mind a megélhetésben összefognak. Aztán rájöttünk arra is, hogyha egy időben több család, pár, vagy egyedül álló ember indul el a pályázat eredményeképp, akkor a program keretében is kialakulhatnak azok a csapatok, akik együtt szeretnék a megélhetésüket megteremteni. Ezért a két forduló között egy öt napos Jövő-Szövő műhelymunkát tervezünk megvalósítani, amely során a résztvevőknek lesz lehetőségük megismerkedni, egy picit együtt élni, és összefonni a megélhetésre vonatkozó terveiket. Természetesen az öt nap során olyan képzési elemek is lesznek, amelyek segítik a második fordulóra beadásra kerülő fejlesztési terv megfogalmazásában.

...és mi van azokkal, akik nem találnak magunknak csapatot?

Ez az öt napos műhelymunka számukra sem haszontalan, hiszen egyrészt kiderülhet, hogy van olyan csapat, akikkel, ha nem is szorosban, de tudnak kapcsolódni, másrészt ez az alkalom mind a kiköltözni szándékozók, mind a falu menedzsmentjével való megismerkedésre jó lehetőség. Ami mindenképp segíti a beilleszkedését a falu életébe ill. ez számára is egy jó lehetőség, hogy meghozza a döntését a letelepedésről. Aki azonban nem szeretne közösködni a megélhetése megteremtésében, sem egymással, sem az önkormányzattal, azok számára itt véget is ér a programban való részvételük. Hiszen a letelepedési kézikönyv szerinti segítséget mindenki, aki ide költözik alapból igénybe veheti. Azonban minden közösséget építő programban természetesen továbbra is részt vehet, ha akar.

Akkor jól értem, azoknak is érdemes beadni a motivációs levelet a pályázat első fordulójában akik maguk szeretnék megteremteni a megélhetésüket?

Igen, mindenképp, hiszen az ismerkedésen túl a két forduló közötti folyamatban való részvétel nekik is lehetőség, hogy rájöjjenek milyen kapcsolódási pontjaik vannak a többi kiköltözéshez, illetve a faluhoz. ...és ennek lehet az az eredménye, hogy az önkormányzat a pályázat második fordulójában biztosított szervezet- és közösségfejlesztési támogatást ill. ennek bizonyos elemeit nekik is felajánlja.

Aki végül is bekerül a második körbe mit nyerhet?

A második körbe kerülő pályázók egy testre szabott, komplex szervezet- és közösségfejlesztési folyamatban való részvételre nyernek lehetőséget, amely segíti őket mind a letelepedésben, mind a falu életébe való integrálódásukban, és még inkább a fejlesztési tervükben leírt megélhetésre vonatkozó elképzeléseik megvalósításában.

Pontosan mit takar ez a testre szabott komplex szervezet- és közösségfejlesztési folyamat?

Természetesen a közösségi vállalkozás fejlesztésben használt [Fa-modell](#) lesz a fejlesztési folyamat alapja. Ez azt jelenti, hogy mind az egyéni-, viszony-, rendszer- és stratégiai szintre kaphatnak a második fordulóra bekerültek tanácsadói támogatást. Ezek lehetnek kompetenciafejlesztő tréningek, tervező, értékelő műhelymunkák, egyéni és csoportos coaching, viszony tisztázás, vagy mediálás, rendszer fejlesztés, stratégiázás, üzleti modell fejlesztés stb. A mi fejlesztői megközelítésünkben minden szervezeti probléma visszavezethető a viszony szintre, ezért a fejlesztési folyamat középpontjában a közösségi minőség emelése lesz.

A testre szabott pedig azt jelenti, hogy a fejlesztési folyamat nagyon nagy részben a pályázó, illetve ebben a szakaszban már sokkal inkább közösségi vállalkozó igényeire, szükségleteire alapozva történik. Tehát nincs egy előre kitalált, kötelező folyamat, amiben részt kell vennie, a hangsúly a "támogatáson" van.

Végülis mi a jövőképe ennek a programnak? Hova juthatnak el a pályázók, ha sikeres az előzőekben vázolt folyamat?

A Jövő-Szövő program is, mint az összes többi program, amit kezdeményezett a falu menedzsmentje, a falu jövőképeinek elérését szolgálja, ami így hangzik:

„Alsómocsolád egy XXI. századi, élhető, barátságos, értékeit őrző és megújító, a helyi gazdaságból gyarapodó, lakói számában növekvő, innovatív kistelepülés.”

Azok, akik ide költöznek, ennek a megvalósításában vehetnek részt. Egyrészt már az ideköltözésükkel, családalapítással gyarapítják a falu lakóinak számát, de ami ennél fontosabb, hogy a helyi értékekre alapozott fejlesztéseken, saját vállalkozásaik megvalósításán keresztül megvalósíthatják az álmaikat, terveiket, és ezzel hozzájárulnak egy 21. századi élhető, barátságos, a helyi gazdaságából gyarapodó kistelepülés létrehozásához, és nem utolsósorban ezen keresztül megtalálhatják a valódi közösségüket.

Ez nagyon szépen hangzik, de az azért talán túlzásnak tűnik, hogy magának a programnak ez lesz az eredménye. Mégis mi az az eredmény, ami realitás lehet a program végére?

Valóban ez egy hosszú távú jövőkép, aminek a megvalósításában vehetnek részt, akik itt telepednek le. A program ideje (2-3 év) alatt oda juthatnak el a pályázók, hogy:

- Létrehozzák a saját otthonukat.
- Megteremtik azt az életmódot, amiben megélhetik a számukra fontos értékeket a nyugalmat, a falusi élet mindennapjait, a természethez való kapcsolódást és minden mást, ami fontos és egy falu keretében megteremthető.
- A ház körüli kertben megtermelik maguknak az ételkészlet egy részét, így haladnak az önellátás felé.
- Akiknek erre affinitása van, azok összefognak, és közösen vagy egymást segítve gazdálkodnak. Ezzel emelve az önellátásukat, valamint a Magunk kenyere programban - akár annak továbbfejlesztésével - őstermelőként vagy/és kistermelőként a felesleget vagy árutermelésre szánt terményeiket értékesítik a helyi piacon.
- Amennyiben szeretnének külső piacra is termelni, akkor összefoghatnak a termékeik értékesítésére, ennek során csatlakozhatnak az alsómocsoládi helyi termék brand gazdagításához.

- A legfontosabb, hogy mindezen túl létrehozhatnak egy közösségi vállalkozást. Ami vagy a falu turisztikai portfóliójához kapcsolódik, akár azt továbbfejlesztve valósul meg együttműködésben az önkormányzattal. Vagy bármilyen helyi értékre, a saját tudásukra, kreativitásukra alapozva a helyi gazdaság bármely területén működik. A program ideje alatt az reális lehet, hogy kialakításra kerülnek a vállalkozás és a közösség legfontosabb rendszerei, beindításra kerül a szolgáltatás vagy termelés, és akár több körben a vállalkozás üzleti modellje is fejlesztésre kerül a piac visszacsatolása alapján.

Ami talán a legfontosabb eredmény lehet ebben a folyamatban, hogy ennek során rengeteg tapasztalat lesz az együttműködésre vonatkozóan, így kialakulhat az a közösségi minőség, ami garanciája lehet a vállalkozás vagy akár a faluban való együttműködés sikerének.